

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio I. De Missa parochiali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

TRACTATUS IV.

DE

ECCLESIAE PRÆCEPTIS.

Ecclēsiae praecepta haec sunt: 1. Dies Festos sanctifica, quos Ecclesia sanctificari praecipit. 2. Quatuor temporibus, Vigiliis, totaque Quadragesima jejunium serva. 3. Omnia peccata tua saltem semel in anno Sacerdoti confitere. 4. Paschali saltem tempore ad sacram Eucharistiam devote suscipiendam accede. 5. Temporibus interdictis a nuptiis abstine.

De Festorum sanctificatione jam egimus, cum tertium Decalogi praecipitum explicavimus, praecipue quoad cessationem a servilibus operibus. De devota quoque Missae auditione ibidem disseruimus; nihil proin restat, quam ut de Missa parochiali adhuc quidquam dicamus.

SECTIO I.

DE

MISSA PAROCHIALI.

CAPUT I.

Missae parochiali ut fideles intersint, antiqui Patres, & Concilia jubent.

Non ideo solum Ecclesia praecipit, ut fideles Festis diebus & Dominicis sancto Missae Sacrificio intersint propter Deum adorandum, verum

X 2

verum etiam propter eorundem communionem
servandam; nempe optat Ecclesia ut in sua
que Parochia Missæ sacrificio intersit, ubi
lium sit conventus, ubi verbum Dei annuncietur
ubi populus de sua Religione instruitur, ubi
sta denunciantur, ubi Ediçta, & matrimonia
publicantur. Postremis hisce sæculis obligati-
nem hanc, in sua videlicet Parochia Missam
diendi, modis omnibus abolere conati sunt
lares quidam, suorum privilegiorum præ-
Quare operæ pretium facturum me arbitror,
gravem hanc quæstionem diligenter examina-
quoniam de sacrorum Canonum agitur obser-
vatione, de fidelium communionem servanda,
Ecclesiæ præcepto, quæ non obtemperantes
clesiasticis pœnis subicit.

Obligatio qua tenentur fideles Dominicis
bus suas Ecclesias adire, & in sua quisque pa-
chia fidelium conventui interesse, adeo antiqua
est, ac Ecclesia. Sane in ipso Ecclesiæ extant
parochiales adhuc tituli non extabant, quæ
modum hodie extant; sed diebus Dominicis
lium conventus semper sunt habiti. Sanctus
stinus in secunda sua Apologia exactam
descriptionem habet. „ Die (inquit) Domini-
„ nica in unum locum omnes conveniunt,
„ in pagis sunt vel in agris, ubi Apostolorum
„ commentaria, & Prophetarum scripta leguntur;
„ tur; finita vero lectione conventus præses
„ tionem habet, qua populum docet, & ad
„ sectanda hortatur, quæ lecta sunt. Deinde
„ quilibet surgit, & orat, & post orationem
„

offeritur, & vinum cum aqua: offerens autem preces recitat & gratiarum actiones, respondetque populus cum gaudio Amen. Postea inter præsentis oblationis fit distributio & communicatio, pro qua gratiarum actio perfecta est “.

Sanctus Ignatius martyr in sua ad Magnesianos epistola fideles ad conveniendum in eundem locum hortatur; additque „ideo omnibus eundem statui diem, ut omnes eundem panem calicemque participent, precesque simul pro aliis offerant, & ab eodem pastore doctrinam eandem accipiant “.

Tertullianus, qui tertio floruit sæculo, de conventibus istis sic loquitur: *Coimus in cœtum & congregationem, ut ad Deum quasi manu facta precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est: Oramus etiam pro Imperatoribus, pro ministris eorum & potestatibus, pro statu sæculi, pro rerum quiete, pro mora finis. Cogimur ad divinarum litterarum commemorationem, si quid præsentium temporum qualitas aut præmonere cogit, aut recognoscere. Certe fidem sanctis vocibus pascimus, spem erigimus, fiduciam firmamus, disciplinam præceptorum nihilominus inculcationibus defensamus. Ibidem etiam exhortationes, castigationes, & censura divina; nam & iudicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspectu, summumque futuri iudicii præjudicium est, si quis ita deliquerit, ut a communicatione orationis, & conventus, & omnis sancti commercii relegatur (Apologet. cap. 39.)*

Sanctus Hieronymus, qui quarto vixit seculo, de hisce conventibus loquitur; & postea arguit, qui Magnatum ambitioni servientes eorumdem mentionem faciebant, & adeo frequentibus ipsorum nomina in publicis precibus recitabant, ut audientes tædio afficerent.

Sanctus Augustinus fideles hortatur, ut non ad Sacrificium, & ad orandum convenire temporalium rerum cogitationem abjiciant, & pro Ecclesia orent, pro Episcopo, pro Presbyteris (*Act. Eradii.*).

Antiquiora Concilia adeo perspicua ediderunt Edicta, quibus hosce frequentare conventus, & parochiali Missæ interesse jubent, ut nullus villandi locus superesse possit.

Os Sardicensi Concilio præsidens convocatos Episcopos sic affatur: *Recordamini Patres nostros in tempore præterito judicavisse, ut quis laicus in urbe agens tribus Dominicis diebus non conveniat, is ex communione movetur (can. 2.).* Omnes Episcopi dixerunt hanc esse sententiam esse convenientissimam.

Illiberitanum Concilium sic statuit: *Si quis in civitate positus per tres Dominicos (dies) Ecclesiam non accesserit, tanto tempore abstinere, ut correptus esse videatur.*

Agathense Concilium sic jubet: *Missæ die Dominico sæcularibus totas tenere ex specialitate præcipimus. Itaque ut ante Sacerdotis benedictionem egredi populus non præsumat: quod*

si fecerint, ab Episcopo publice confundantur (can. 27.); idest excommunicentur.

Idem Concilium cavet, ne Presbyteri privatas Missas celebrent, sed palam eos celebrare jubet, ut populus solemnibus Missis intersit, quæ canonica hora tertia celebrantur; & qui in urbe, vicinisque sunt locis, una cum populo Presbyteros solemnibus Missis ininteresse statuit.

Gratianus & Yvo Carnotensis sancto Augustino hunc canonem tribuunt; sed quemcumque autorem habeat, antiquissimus profecto est canon.

Constantinopolitanum Concilium, Trullense dictum, quod septimo sæculo est habitum, ait: Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut laicus, absque gravi causa, vel negotio, quod longam ejusdem a sua Ecclesia absentiam excuset, in urbe degens tribus Dominicis diebus ad conventum non accedat; *si quidem Clericus, deponatur; si Laicus, segregetur.*

In ducentesimo vigesimoseptimo capitulo Caroli magni sic decernitur: *Omnis Presbyter die Dominico cum psallentibus circumbeat Ecclesiam suam una cum populo, & aquam benedictam secum ferat, & scrutinium more romano tempore suo ordinate agatur; idest populi census.*

Theodulphus Aurelianensis Episcopus, qui sæculo nono vixit, in quadam sua epistola hæc scribit, quibus Missarum diversitas declaratur, quæ in Ecclesia celebrantur; ideoque non omnes has Missas fuisse parochiales: *Admonendus*

est populus, ut ante publicum peractum officium non accedat, sed omnes ad sanctam matrem virginem Missarum solemniam, & prædicationem audituri conveniant, & ut Sacerdotes per orationem nequaquam Missas, nisi tam caute ante horam secundam celebrent, ut populus a publicis solemnitatibus non abstrahatur; sed sive Sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe, sive populus, ut prædiximus, in unum ad publicam Missarum celebrationem conveniant.

Yvo Carnotensis ait animadvertendum esse, ne solemnibus diebus Missas privatas Presbyteri palam celebrent, ut populus a solemnium Missarum auditione non abstrahatur, quæ post hora nona celebrantur (*part. 2. cap. 119.*).

Nannerense Concilium, sæculo decimo habitum sic statuit: *Interrogent, si alterius parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contentus Presbytero ibi Missam velit audire: quem si venerint, ab Ecclesia statim dejiciant, & ad parochiam redire compellant.*

Tolosanum Concilium jubet, ut parochiani omnes, viri ac mulieres, Missæ parochiali, & canonicarum Horarum recitationi diebus Festis & Dominicis intersint: quod si absque legitima causa id exequi neglexerint, duodecim denariorum mulctam solvant, quæ Ecclesiæ applicentur.

CAPUT II.

Missam parochialem audire summus Pontifex præcipit sanaque ratio parochianis suadet.

His, quæ hucusque prolata sunt, non obstantibus Religiosi, præcipue germani, pertinaciter adeo sua tueri privilegia perrexerunt, ut Sixtus IV. Pontifex, qui Fratrum Minorum Generalis fuerat, ad turbas sedandas, iterum causam discutere coactus sit, & quatuor delectis Cardinalibus, qui rem examinarent, ex eorum relationibus celebrem Extravagantem edidit, quæ incipit *Vices illius*. Hæc si bene intelligatur, controversiam dirimit; expresse enim prohibet, ne Fratres mendicantes doceant, parochianos non teneri Festis diebus, & Dominicis parochialem Missam suis in Ecclesiis audire; a jure siquidem statutum est, ut illis diebus Missam in sua parochiali Ecclesia quilibet audiat, nisi honesta causa excusetur. Quidnam contra hanc decisionem convenienter potest afferri? Nonne ipsam violant Religiosi, qui contrariam sententiam docent, asseruntque laudabile quidem esse Missam parochialem audire, sed non præceptum? An non hoc uno contenti esse debent, si palam Missas suis in Ecclesiis celebrare ipsis liceat, contra veterum sæculorum morem, & statuta? Quare populos retrahunt ab Ecclesiæ servando præcepto; quod tam valida argumenta confirmant, videlicet Fidelium communio, & eorumdem necessaria instructio. Nonne puerimum visu est, fideles omnes in unum conveni-

re locum, ut simul sacrificio interfint Corpora & Sanguinis Domini, & de ipso participant? *Unum corpus* (inquit Sanctus Paulus 1. Cor. 10.) *miti sumus, omnes qui de uno pane participamus.* Quoniam autem in eadem Ecclesia fideles omnes per Baptismum nascuntur, & in eadem iudicii diem expectantes sepeliuntur; nonne equum est, ut eodem pane ab uno pastore nutrantur? Nonne in hisce conventibus ovibus suis verbi Dei escam pastores præbent, & parvulis illis frangunt? Quomodo qui Parochias suas nunquam adeunt, Monitoria & excommunicationes nosse possunt, quæ ibi enunciantur? Ex hac etiam ignorantia nonne sæpe gravia alteri damna promanant, qui plura ad vitam suam, bonam aut honorem suum scire potuisset, si hæc illi declararent, qui sciunt.

Quamobrem male ii cavillantur, qui ut Sententiæ hujusce Bullæ vim eludant, ajunt hæc non communis declaratione non excludi privilegium, quod est juris exceptio; ita ut, qui ad parochialem audiendam Missam tenetur, obligationem suam impleat, si Regularium Ecclesiis concessum privilegio utens consuetudinem sequatur, qui pariter communis altera est lex, & aliam Ecclesiasticam adeat, *non contempto proprio presbytero.*

Ex hisce postremis verbis Navarrus (*Manuale cap. 25. num. 5. ad 1. part. de gratia.*) & quidam alii Auctores vim infirmare conantur Canonum quos attulimus, & Tridentini Concilii auctoritatem, quam afferemus; fideles parochialem Missam non audientes a peccato excusant, dummodo

proprii presbyteri contemptus absit. Ajunt hosce Canones fidelibus solum præcipere, ut conventui intersint propter alias rationes, quæ non exprimunt, & quæ facile conjici possunt; videlicet si non accedant, videri eos fidelium communioni renunciare, quod ingens malum est, & præterea bonis ipsos carere, quæ ex communi Sacrificii oblatione, & ex communibus precibus fideles percipiunt. Porro vel privilegium, quo quidam Regulares utuntur ad retrahendos fideles a Missæ parochialis auditione, Sixti IV. Bulla prius est, aut posterius. Si ante Bullam hoc privilegium concessum fuit, quare ejusdem non meminerunt Regulares, quando ex commissione Pontificis hoc negotium examinabant Cardinales? Putandum ne est ex oblivione hujusce privilegii eos non meminisse, a quo causæ deciso coram favente sibi Pontifice pendebat? Quod si post Bullam hoc ipsis privilegium concessum est, id probent; etenim Bullæ omnes postea editæ de Missis tantum privatis loquuntur. Non negamus posse fideles in Regularium Ecclesiis Missas audire; sed parochialem Missam ibidem non audiunt, quæ juxta Canones in parochiali Ecclesia est audienda (a).

Pro-

(a) Verum (inquit sapientiss. Pontifex Benedictus XIV. Tract. *De Synodo lib. 7. cap. 64. num. 8.*)
„ hisce Sanctionibus derogatum nunc est non solum contraria consuetudine, quam jam sua
„ ætate multis in locis inductam innuit, S. Antoninus (*Summ. Theol. Part. II. tit. 9. cap. 10.*)
„ docens, non peccare, qui die festo Missam au-
„ dit

Proprii Presbyteri contemptus peccatum est jure divino vetitum; hoc enim Jus præcipit, ut pastores suos oves honorent, divinumque Jus est *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* Filii libus omnibus inquit sanctus Paulus: *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis (Hebr. 13.)* Nec solum peccat, qui ex hoc contemptu parochialem Missam audire negligit; sed ille quoque, qui quamvis parochiali Missæ interfuit, tamen nomen Presbyterum contemnit.

Profecto non modo contra civilem legem ille peccat, qui eandem formaliter contemnit;

„ dit extra Parochiam, ubi consuetudo viget
 „ illam audiendi in qualibet ecclesia; vixit
 „ etiam posterioribus Summorum Pontificum
 „ constitutionibus. Siquidem Leo X. Constitutio-
 „ tione edita die 13. Nov. 1517. disserte ait:
 „ *Auctoritate Apostolica tenore præsentium nos*
 „ *facimus, omnes Christifideles, qui non contemp-*
 „ *tuam Ordinum Mendicantium Dominicis, &*
 „ *Festis diebus Missas audiunt, satisfacere oportet*
 „ *pro Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquo*
 „ *labem peccati mortalis, poenamve incurrent.*
 „ Pius V. suis Apostolicis litteris datis 17. Fe-
 „ br. Septembris 1567. definivit: *Christifide-*
 „ *les audiendo Missas in Ecclesiis Fratrum*
 „ *modi diebus Dominicis, aut Festivis, pro*
 „ *Ecclesiæ de illis audiendis satisfecisse censentur.*
 „ Idem postea Clemens VIII. in suo Brevi
 „ nificatum anno 1592. dato statuit. Con-
 „ titutio igitur Sixtina, quæ circa annum 1570
 „ prodiit, vel solum parochialis Missæ contemptum
 „ prohibet, vel per Constitutiones posteriorum
 „ Pontificum est revocata.

sed quicumque etiam ipsam advertenter & deliberate violat, sive ex negligentia, sive ex alia prava causa id faciat. Anne ut peccet mercator, qui merces suas ultra pretium a lege statutum vendit, legem formaliter contemnat oportet? Nonne satis est, si pecuniæ amore contra legem agat? Judex quoque, qui contra leges fert sententiam, nonne peccat, quamvis leges contemnere non intendat?

Igitur Presbyteri contemptus non est de substantia legis, quæ parochialem Missam audire præcipit; sed est solum circumstantia legis violationem aggravans: fecus Canonis præceptum numquam violaretur, quin peccaretur mortaliter, formalis siquidem Presbyteri contemptus mortale est peccatum. Porro id communi Doctorum opinioni est contrarium, qui docent humanæ legis violationem plerumque veniale esse peccatum, non mortale.

Nonne possent parochiani omnes die Dominico a parochiali Missa abesse, sine formali proprii Presbyteri contemptu? propterea a culpa excusarentur? Nonne hoc pacto parochiales omnes Ecclesiæ remaneret desertæ? Frustra Ecclesia canones sanxisset, quibus parochialis Missæ auditionem fidelibus præcipiat. Ex rationabili & honesta causa fideles ab hac auditione canones liberant; sed de contemptu neque directam, neque indirectam mentionem faciunt; non enim passim hic contemptus adest, & forte qui a parochiali Missa abest, numquam ex contemptu auditionem ejusdem omisit. Quomodo
autem

autem huic contemptui remedium conueni-
 offeretur, si cognosci debet morbus, ut corripi-
 tur? Quomodo vero de hac culpa parochiani
 corripientur, quæ interior est, & occultior?
 Quomodo tandem canones seruari possunt, qui
 alienæ parochiæ subditum ab Ecclesia arguere
 jubent?

Non est igitur necesse, ut formalis sit
 contemptus; sufficit, si materialis sit & virtutibus
 & in hunc reuera incidat, qui sine honesta
 & legitima causa a parochialis Missæ auditione
 abstinet. Etenim si parochianus, quemadmodum
 debet, Presbyterum suum coleret, ejusdemque
 precibus & monitis fideret, Missæ parochialis
 interesset, in qua illum Presbyter instruit, &
 pro ipso Deum orat (a).

(a) Hanc ipsam objectionem summus ac celeberrimus
 Præsul Benedictus XIV. (*cit. loc. num. 9.*) ita solvit „
 „ Est autem impossibile (dicunt) esse
 „ temptum abesse, cum iidem sine rationabili
 „ causa a propria parochia se subducunt. Verum
 „ hac explicatione præfata SS. Pontificum indica-
 „ ta penitus evertuntur: nullo enim opus fuit
 „ rat privilegio ad hoc, ut fideles legitima urge-
 „ te causa alienam adirent Ecclesiam, ut
 „ Missæ assisterent Sacrificio, quod ex præfatis
 „ Juris communis sanctionibus perspicuum est.
 „ Quare ne dicamus, Leonem X., S. Pium V.
 „ & Clementem VIII. verbis luisse, nec quibus
 „ quam specialis privilegii Regularibus concessis
 „ se, necessario fateri debemus cum Azoribus
 „ Fagundez, aliisque ab his citatis, non
 „ contemptus ab illis (Pontificibus) intelligi
 „ actum

Sane populum suum instruere jure divino Presbyter tenetur; hanc igitur instructionem tenetur populus audire, relativa siquidem est hæc obligatio. Porro si parochiani, qui ad parochialem Missam non conveniunt, ut instructionem hanc excipiant, tunc solum peccant, quando ex Presbyteri contemptu absunt, ad hanc excipiendam instructionem numquam erunt obstricti; fieri namque potest, ut Presbyterum suum numquam contempnant, ideoque eosdem instruere ipse non tenebitur. Quare hæc clausula non contempto proprio Presbytero canonis vim minueret nequaquam potest (a).

Animad-

„ actum aliquem distinctum ab ipsa auditione
„ Sacri extra parochiam, quo quis five expresse
„ se five tacite se a proprio Pastore aversum
„ ostendat “.

(a) „ Melius Zerola alique sentiunt, obligationem,
„ si quæ umquam fuit, auscultandi proprium
„ parochum, verba facientem ad suum populum
„ ablatam nunc esse per contrariam consuetudinem,
„ cum passim viri pii, & docti alio se
„ conferant ad sacros audiendos Oratores; ac
„ proinde, inquit Zerola sacra Congregatio Concilii
„ sæpius declaravit, non posse Ordinarium
„ mulctis & pœnis subditos adigere ad concionem
„ auscultandam in parochia, quod etiam
„ testatur Barbossa. Mirum propterea non est,
„ quod præceptum hac de re ab Episcopo Midenfi
„ latum, tanquam nimium severum fuerit ex
„ ejusdem sacræ Congregationis sententia præci-
„ cidendum “. Ita denuo Benedictus XIV.
„ (loc. cit. num. 13.), qui sicut Cleri regularis
„ numquam fuit alumnus, ita de partium studio
„ minime potest esse suspectus.

Animadvertendum denique est, alterum nem inter Parochos & Regulares, propter Sixti IV. Bulla est edita, non fuisse; an sine Presbyteri sui contemptu possent parochiani ad hanc parochialem non convenire; verum simpliciter & absolute possent ejus auditionem accipere. In eodem itaque sensu Pontificis declaratio accipienda, nec eidem hujusce contemptus exceptio addi jure potest.

CAPUT III.

Missam parochialem Concilia recentiora commendant.

Tridentinum Concilium novissima est Ecclesie regula; nec ausuros Regulares ejusdem decisiones impugnare. Earumdem mentem pravas aliquas interpretationes afferunt, quæ facillime refutantur.

Sessione vigesima secunda hinc Concilium Parochos ita alloquitur: *Moncant populum, ut frequenter ad suas parochias, saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis accedant.* Sessio vigesima quarta capite quarto sic ait: *Moncant Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque que parochiæ suæ interesse, ubi commode fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Ejusdem sessionis capite septimo Parochis præcipit: *Ut Missarum solemnias, aut divinorum celebrationum sacra eloquia, & salutis monita vernacula lingua singulis diebus festis, vel solemnibus explanent.*

Insuper sessione vigesima secunda in Decreto de observandis & evitandis in celebratione Missae ita concludit: *Hæc igitur omnia omnibus eorum Ordinariis ita proponuntur, ut ea promoveant, mandent, corrigant, statuunt, atque ad ea inviolate servanda censuris ecclesiasticis, aliisque penis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant.*

Circa hosce Concilii textus plura sunt animadvertenda. Primo notanda sunt illa verba: *Moneant populum, ut frequenter ad suas parochias, saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis accedant.* Magni igitur res est momenti parochialis Missæ auditio; ideoque sine gravi aliqua, & honesta causa nequit omitti.

Secundo verbum illud attendendum est *teneri*, quod procul dubio debitum significat, non simplex consilium; sic enim in Jure accipitur, & juxta Pontificum consuetudinem. In Clementina Exivi legitur, quod Fratres Minores jejuna-
re a festo omnium Sanctorum usque ad Natale Domini, & in sextis feriis teneantur; omnesque conveniunt Doctores, hisce verbis præceptum contineri, non simplex consilium.

Tertio verba illa sunt perpendenda: *teneri nunquamque parochiæ suæ interesse, ubi commode fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Quomodo ergo fidelibus licebit, omnibus diebus Festis a sua abesse Parochia?

Quarto notandum, velle Concilium, ut Episcopi ad ea inviolate servanda censuris ecclesiasticis,
Godeau Theol. Mor. Pars II, X cis,

eis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio con-
tuentur, fidelem populum compellant. Per
 Ecclesia censuris ecclesiasticis tantum vitæ
 mortale puniendum peccatum, aut in gravi
 quo negotio. Non igitur levis culpa est pa-
 rochiali Missæ numquam interesse, quemadmodum
 in magnis urbibus evenit, ut plerique fideles
 toto vitæ suæ tempore a parochiali Missa abin-

Quinto observandum, nullam a Concilio
 Præsbyteri contemptu mentionem fieri, que
 absque hoc contemptu fidelibus liceret a pa-
 rochiali Missa abesse.

Sanctus Carolus Borromæus, cujus opus
 coactum & finitum fuit Tridentinum Concilium,
 ejusdem profecto mentem melius noverat, quam
 Regulares isti, qui circa Concilii textum con-
 stantur. Sic igitur ipse loquitur in primo suo
 Provinciali Concilio, quod post Tridentini con-
 clusionem statim coegit: „ Sacrum & œcum-
 „ nicum Tridentinum Concilium nuper præ-
 „ cepit non solum moneri ab Episcopis fidelem
 „ populum, ut frequenter, Dominicis saltem,
 „ aliisque solemnibus Festis diebus ad suam
 „ quisque Parochiam conveniat; sed serio
 „ perspicue dixit, fidelem quemlibet tenentem
 „ quantum commode fieri potest, suam Pa-
 „ rochiam adire ad audiendum verbum Dei.
 „ nos pro nostra Diœcesi idem præcipimus,
 „ quamvis Oratoria, Capellæ, aliæque ecclesie
 „ Ecclesiæ, ubi fideles Missæ interesse possunt.
 Deinde spiritualia bona enumerat, quibus
 privat, quicumque parochiali Missæ non interesse

II. *Missam parochialem Concilia &c.* 339

est; & Regularem quemlibet sic monet: *Nihil quidquam proferat; quod parochialia Officia interturbet, sed omne studium adhibeat, quo populari in omnes parochialis curæ partes pie, sancteque conformetur.*

Provincialia omnia Concilia, quæ post Tridentinum Concilium in Gallia sunt habita; peculiare omnes Synodi, Senonensis anno 1528. Colonienſis anno 1536. Parisienſis anno 1557. Turonenſis, Burdigalenſis, idem omnes præcipiunt: ita ut generalis in Ecclesia vigeat consuetudo parochialem Missam audiendi.

Præceptum hoc infirmare, ejusdemque obligationem destruere Auctores quidam subtiliter conati sunt; quibus jam respondimus, neque ultra in eorum recensendis sophismatibus tempus est terendum (a). Quæ diximus de hac quæ-

(a) Fuerunt, qui docuerunt: *Nullus in foro conscientia Parochia suæ interesse tenetur, nec ad annuam confessionem, nec ad Missas parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, divinam legem, fidei rudimenta, morum doctrinam, quæ ibi in catechesibus annunciantur, & docentur. Item: Talem legem in hac materia neque Episcopi, neque Concilia provinciarum, vel nationum sancire, neque delinquentes aliquibus pœnis, aut ecclesiasticis censuris multare possunt. Utramque propositionem inter eas, quas Alexander VII. damnavit, suo in catalogo D. Amort ponit; in aliis tamen, quos penes me habui, propositionum damnatarum Elenchis easdem haud inveni. Natalis Alexander illas a Clero gallicano in Comitibus generalibus an. 1656. tamquam falsas, temerarias, scandalosas,*

quæstione, ad eam intime cognoscendam Parochis satis esse possunt. Si Regulares cupiditatem a se abjicerent, videndi Ecclesias suis nobilibus præcipue, divitibusque viris referentis minori certe vi parochiali Missæ assistentiam impugnarent, quam fidelibus saluberrimam facere debent, & ad externam fidelium communicationem servandam utilissimam.

Privilegiis suis contenti sint, nec debito Parochias honore spoliare velint, & desertas esse; ne cum Propheta iterum dolendum sit: *Vix Sion lugent, eo quod non sint, qui veniant ad solemnitatem (Thren. 1.)*.

fas, apostolicis Traditionibus, sacris Canonibus, & Tridentino contrarias refert reprobatas. Ceterum hæc, unde demum profecta, omnino justum videtur. Propositiones enim istæ nædum sua utilitate frigidis, ac refractariis hominibus favore sed & temerariis Pastorum contemptoribus nimis indulgent, novumque animum addunt. Pastorum autem contemptum concilia & Patres damnant; & ipsi quotquot sapiunt, Religiosi stantur.

